

راهبرد محافظت از حقوق مالکیت فکری مرتبط با اختراعات و نتایج تحقیقات

محمد یازوکی

مدرس هیئت علمی پژوهشگاه، استاد و تدریسی

کشورهای توسعه یافته از دیرباز اقتصاد پایدار خود را بر تولید ثروت از طریق تبدیل دانش به ثروت با استفاده از فرایند نوآوری و حاکمیت بنا نهاده اند. با ظهور فناوری اطلاعات و اینترنت این موضوع در سایر کشورهای در حال توسعه و توسعه یافته نیز مطرح شده است. الزامات تقاضای ثبت اختراع از ۲۰۹۵ در سال ۱۹۸۵ به ۱۰۴۰۰۰ در سال ۲۰۰۱ نشان دهنده اهمیت مؤثر در امر تحقیقات کاربردی است. تفاوت اصلی اختراع و ثبت اختراع در حقوقی بودن مسائل اختراع به منظور کسب منافع اقتصادی است. هر چند واگذاری انحصاری اختراع یا قرارداد استفاده از اختراع از موارد انتفاع اقتصادی است، لیکن در مواقعی که امکان سوءاستفاده رقبای علمی و تجاری وجود داشته باشد ثبت زودهنگام اختراع امری اجتناب ناپذیر به نظر می رسد. تقاضاهای ثبت اختراع معمولاً دارای بخشهای خلاصه، زمینه، شرح کامل، نقشه ها و ادعاهاست، که از میان این موارد بخش شرح کامل و ادعاها از موارد بسیار مهم یک تقاضای ثبت اختراع می باشد.

واژگان کلیدی: مالکیت فکری، ثبت اختراع، راهبردهای ثبت اختراع، حق اختراع، حق امتیاز

مقدمه

اقتصاد دانش بیش از اقتصاد ثروت و منابع طبیعی در این قرن مورد توجه قرار خواهد گرفت. نخستین گام در تبدیل دانش به ثروت وجود منابع انسانی خلاق است که از طریق آموزش صحیح به دست می آید. از محصولات فکری که نتیجه پرورش دانش در ذهن بشر است، اختراع، حق چاپ، طراحی صنعتی، علائم تجاری، راز تجارت و نرم افزار را می توان نام برد. در هر کشوری، سازمان مالکیت فکری مسئول اعطای حق بهره برداری به پدیدآورنده محصول فکری می باشد. این سازمانهای ملی با سازمان جهانی مالکیت فکری (WIPO)^۱ که براساس معاهده سال ۱۳۷۹ پاریس تأسیس شد و در سال ۱۳۷۴

در دهه های گذشته، کشورها به آزادی اقتصاد ملی می اندیشیدند. در سالهای آخیرین قرن بیست و یکم ما شاهد رقابت اقتصاد در خارج از مرزها هستیم، کاهش تعرفه ها و شفاف سازی قوانین گمرکی در جهت تسهیل پیوستن به تجارت جهانی، ظهور اینترنت، فناوری ارتباطات (CT) و فناوری اطلاعات (IT) کشورها را وادار ساخته است تا با بهره گیری از این امکانات، در جهت جذب سود از بازار جهانی به نفع اقتصاد ملی گام بردارند.

موفقیت در اقتصاد کشورها، بستگی به توانایی تبدیل دانش به ثروت از طریق فرایند نوآوری خواهد داشت و

تحت نظر سازمان ملل متحد درآمد، همکاری نزدیکی دارند. هم اکنون ۱۱۵ کشور عضو این سازمان هستند و از تسهیلات آن استفاده می کنند.

در این مقاله تلاش شده است تا راهبردهای انجام تحقیقات و راههای محافظت از نتایج حاصل از آن در اختیار خوانندگان محترم قرار گیرد.

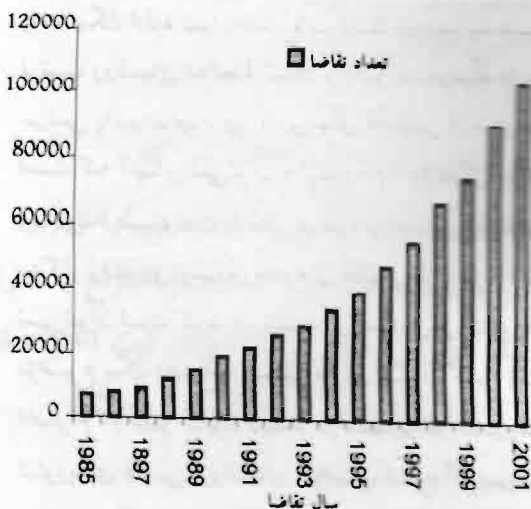
انواع محصولات فکری

همان طور که در مقدمه نیز اشاره شد، انواع محصولات فکری عبارت اند از: ثبت اختراع، حق چاپ، طراحی صنعتی، علائم تجاری، راز تجارت و نرم افزار. با توجه به نوع اهمیتی که نوآوری در هر یک از محصولات فکری نامبرده دارد، می توان آن را در بعضی شرایط بدون ثبت استفاده نمود؛ این در حالی است که همیشه در صورت وجود بازار خوب (مصرف کننده زیاد) و ارزش اقتصادی بالا، مورد سوءاستفاده قرار خواهد گرفت. چنانچه محصول فکری، بازاری در سایر کشورها نیز داشته باشد ممکن است که این سوءاستفاده حتی مخترع اصلی را از طریق ثبت و اخذ محافظت به طور قانونی از میدان دور نماید. با گسترش تجارت جهانی و اقتصادی شدن تولید دانش به پول، محافظت از چنین اختراعاتی ضروری به نظر می رسد و بهترین راه برای جلوگیری از سودجویی ثبت اثر در کشور مبدأ و در سایر کشورهایی است که برای اختراع بازار پتانسیلی موجود است. روند رو به رشد تقاضای ثبت اختراع در جهان، نشان دهنده باور مخترعان برای ثبت اختراع، انتفاع و جلوگیری از سوءاستفاده می باشد. براساس آمار سازمان جهانی مالکیت فکری که در شکل (۱) نشان داده شده است در سال ۱۹۸۵ میلادی تنها ۷۰۹۵ تقاضای ثبت اختراع وجود داشته است در حالی که این تقاضا با حفظ روند صعودی، در سال ۱۹۹۰ به ۱۹۱۵۹، در سال ۱۹۹۵ به ۳۸۹۰۶، در سال ۲۰۰۰ به ۹۰۹۴۵ و در سال ۲۰۰۱ به ۱۰۴۰۰۰ مورد رسیده است.

توسعه تحقیقات داشته باشد و قوانین و مقررات داخلی را برای ایجاد انگیزه در پژوهشگران و محافظت از مالکیت فکری آنها تصویب نماید. مهم ترین کار برای محافظت از مالکیت فکری مخترعان و پژوهشگران، ایجاد سازمان با اداره مالکیت فکری ملی است که در آن، تقاضاهای ثبت اختراع، طراحی صنعتی، علائم تجاری، حق چاپ و نرم افزار به ثبت برسد. اداره مالکیت فکری ملی، معمولاً با سازمانهای مرتبط منطقه ای و جهانی ارتباط داشته و فرایند تقاضای ثبت داوطلبان را پی گیری می نماید.

ثبت اختراع معمولاً حق امتیازی قانونی است که به صاحب یا مالک اصلی (مخترع) برای یک دوره مشخص (قابل تمدید برای ۲۰ سال) داده می شود تا نتیجه اختراع خود را واگذار نماید، بفروشد یا استفاده نماید. این اعطا در ازای ارائه شرح کامل اختراع داده خواهد شد، به صورتی که پس از انقضای مدت مالکیت اختراع، عموم بتوانند از نتایج آن استفاده نمایند. طرح صنعتی، طرحی است که محتوای آن شامل شکل، ترکیب، الگو یا تزیینی است که توسط چشم قضاوت مرشد. طرح حمایت می کنند. حق چاپ معمولاً در ارتباط با کتاب منتشر شده، نوارهای صوتی، تصویری و غیره، برای جلوگیری از سوءاستفاده به صاحب اثر اعطا می شود. ثبت علائم تجاری نیز به

شکل (۱) تعداد تقاضای ثبت اختراع بین المللی از سال ۱۹۸۵ تا ۲۰۰۱ میلادی

آمار سازمان بین المللی مالکیت فکری نشان می دهد که کشور ما بایستی در کاربردی کردن تحقیقات و جهت دادن آنها به سوی تجاری کردن نتایج حاصل از تحقیق و در مقیاس کلان، برنامه ریزی صحیحی در جهت رشد و

بزشکی (برخلاف محصولات پزشکی) معمولاً قابل ثبت اختراع نمی‌باشند.

در نتیجه، برنامه‌های کلان تحقیقات کشور باید به گونه‌ای باشند که به منظور بالا بردن توان اقتصادی کشور به تحقیقات کاربردی توجه خاصی داشته باشد و آنها را جهت‌دار کرده و از تحقیقاتی که نتایج آن را نتوان به کار برد یا خواهانی ندارد، برهنه شود؛ همچنین به منظور بالا بردن شاخص تولید علم در کشور، تحقیقات را در مرزهای دانش ارج نهیم و در این راه نیز با توجه به وجود شبکه اینترنت از یافته‌های جدید علمی اطلاع حاصل کنیم و ضمن تعقیب روند تحقیقات بنیادی کنونی در جهان، خود را با آنها همسو سازیم. سلامت جامعه به عنوان اصلی‌ترین زیرساختار وجودی برای یک اقتصاد خوب را با برنامه‌ریزی بهداشت صحیح و همچنین تحقیقات در این زمینه توسعه دهیم.

مؤسسات پژوهشی، دانشگاهها و مراکز تحقیق و توسعه که در حیات بزرگ که دارای اهداف تحقیقاتی، محققان و محققان (دستگاه و فضا) و همچنین محققان علمی توانسته با استفاده از شبکه اینترنت و پایگاههای اطلاعاتی ثبت اختراعات که در جدول (۱) تعدادی از آنها آورده شده‌اند، اطلاعات جدیدی در خصوص نوع اختراعات و روشهای نوین کسب نموده و از آنها بهره مفید ببرند. اطلاعات موجود در این اختراعات معمولاً مفیدتر از

خدمات ثبت اختراعات مهم سازمانهای مالکیت فکری و

راة خدمات

نشانی سایت	
http://www.wipo.int	سازمان جهانی مالکیت فکری
http://www.uspto.gov	سازمان مالکیت فکری آمریکا
http://www.european-pallent-office.org	سازمان مالکیت فکری اروپا
http://www.jpo.go.jp	سازمان مالکیت فکری ژاپن
http://www.ipos.gov.sg	سازمان مالکیت فکری سنگاپور
http://www.derwent.co.uk	مرکز خدمات ثبت اختراع درونت

در نتیجه، برنامه‌های کلان تحقیقات کشور باید به گونه‌ای باشند که به منظور بالا بردن توان اقتصادی کشور به تحقیقات کاربردی توجه خاصی داشته باشد و آنها را جهت‌دار کرده و از تحقیقاتی که نتایج آن را نتوان به کار برد یا خواهانی ندارد، پرهیز شود.

منظور حفظ کیفیت جنس، جلوگیری از کپی‌سازی و غیره می‌باشد و صاحب یا شرکت مورد نظر را محافظت می‌کند.

در قسمت قبل، اختراعات یا محصولات فکری را بررسی کردیم که می‌توان آنها را به ثبت رساند و از آن محافظت به عمل آورد. اکثر مواردی که می‌توان به ثبت رساند اختراعاتی هستند که به نحوی با مسائل اقتصادی بازرگانی همراهند و صاحب یا مالک آن می‌تواند مادی ببرد، در حالی که در بعضی مواقع به صاحب اختراع یا موضوع کشف‌شده، هیچ گونه بازگشتی نمی‌شود. به عنوان مثال تئوریها و روشهای ریاضی اگرچه می‌توانند با انتشار در محافل علمی به چاپ رسد ولی نمی‌توانند به نام کاشف بدین ترتیب به ثبت برسند لیکن می‌توانند را در یک اداره ثبت اختراع به ثبت رسانند. به همین ترتیب روشهای معالجه انسان و حیوان به وسیله دارو، جراحی یا روشهای تریابی و روشهای تشخیص از موثرتری است که آنها را نمی‌توان به ثبت رساند. روشهای ایجاد زیبایی، ترمیم پوست یا عضو و غیره و همچنین روشهای به کار رفته در توسعه رفتارهای فکری و روحی را نیز نمی‌توان ثبت کرد. در نتیجه در بسیاری از کشورها موضوع یک اختراع، بایستی دارای عنوان "قابل ثبت اختراع" از نظر قانون باشد. در بسیاری از کشورها، تئوریهای علمی، روشهای ریاضی، تنوع گیاهی یا جانوری، کشف مواد طبیعی، روشهای تجاری یا معالجه

عنوان مقاله در مجلات علمی چاپ نمود. توصیه می‌شود نتایج تحقیقاتی که دارای کاربرد تجاری هستند و می‌توانند در یک سلسله مراتب تحقیق و اختراع به عنوان یک فناوری به کار گرفته شوند، ثبت اختراع شوند و بایستی از چاپ نتایج آنها در مجلات علمی صرفه‌نظر شود. دو اصل یادشده بالا را می‌توان به شکل یک منحنی (شکل شماره ۲) نشان داد.

چرا و چه مواردی را ثبت اختراع کنیم

ثبت اختراعات و اطلاعات در بازرگانی قابل استفاده هستند. این وسایل ایده نیستند و ایده را نمی‌توان ثبت کرد. در حالی که لازمه یک اختراع، داشتن یک ایده مناسب است. در تحقق ثبت یک اختراع باید بسیاری از جوانب کار سنجیده شود و به اصل مفهوم ثبت اختراع توجه شود. آیا شریک بازرگانی مورد اعتمادی دارید؟ آیا این شریک نیاز به داشتن ثبت اختراع دارد؟ آیا بازار رقابت موجود است؟ آیا می‌توانید قسمت خوبی از بازار را به دست آورید و سهم خود را از بازار بدون ثبت اختراع به دست آورید؟ آیا مطمئن هستید؟ آیا همیشه حق (روپالسی) خود را از فروش به دست خواهید آورد، حتی اگر حاشیه امنیت موردنظر به خاطر رقابت کاهش یابد؟

تصمیم به داشتن یک ثبت اختراع، بیشتر بستگی به موقعیت خود مخترع دارد؛ به عبارت دیگر هدف صاحب اختراع از ثبت آن چیست؟ اگر صاحب اختراع نیاز به یکی از موارد زیر داشته باشد نیاز است که تقاضای ثبت اختراع نماید:

توصیه می‌شود نتایج تحقیقاتی که

دارای کاربرد تجاری هستند و می‌توانند

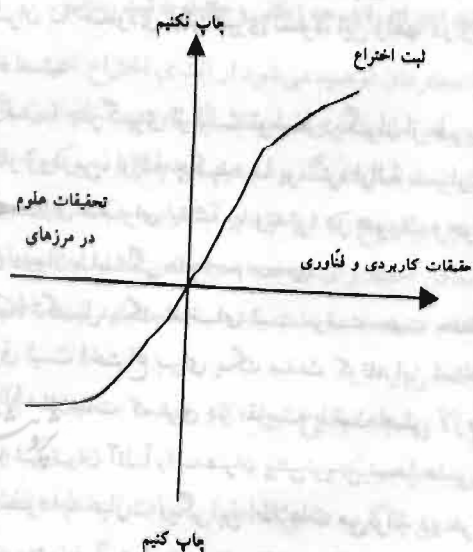
در یک سلسله مراتب تحقیق و اختراع به عنوان

یک فناوری به کار گرفته شوند، ثبت اختراع شوند

و بایستی از چاپ نتایج آنها در مجلات

علمی صرفنظر شود

اطلاعات موجود در مقالات چاپ‌شده در مجلات علمی می‌باشند. علت اصلی عدم دسترسی به ثبت اختراعات در سالهای گذشته در کشور، عدم وجود شبکه اینترنت و همگانی شدن آن بوده است؛ به همین دلیل پژوهشگران ناخودآگاه به سوی مجلات علمی هدایت شده‌اند و از این منابع استفاده بیشتری کرده‌اند؛ در حالی که فرهنگ استفاده از ثبت اختراعات، باید به خوبی به محققان معرفی شود. از طریق انتشار مقالات در زمینه استفاده از اطلاعات ثبت اختراعات و عنوان مثالهایی که پژوهشگران برای توسعه اختراعات خود استفاده نموده‌اند، می‌توان آموزش مناسب را در اختیار علاقه‌مندان قرار داد. همچنین با برگزاری دوره‌های کوتاه‌مدت از سوی استادان و

شکل (۲): استراتژی چاپ و ثبت اختراع ناشی از نتیجه تحقیقات.^(۱)

حقوق‌دانان با تجربه، می‌توان فرهنگ استفاده از اسناد ثبت اختراع را در جامعه تحقیقاتی کشور توسعه داد.

در زمینه چاپ یا ثبت اختراع حاصل از نتیجه تحقیقات دو اصل را می‌توان مورد ارزیابی قرار داد. چنانچه نتیجه حاصل از تحقیق، بیشتر جنبه تحقیقات علمی در مرزهای دانش را دارد، بهتر است آن را به

♦ یک مزیت ویژه تجاری

♦ محافظت از سوءاستفاده

♦ اثبات مطمئن اختراع

♦ کسب اعتبار برای فناوری

♦ دارایی محسوس برای فروش یا وسیله‌ای برای افزایش سرمایه، قرارداد لیسانس یا تأسیس یک کمپانی.

ثبت اختراعات برای نوآوری و ترکیب شناخته نشده مواد، فرایندها، روشها، دستگاهها، ماشینها، ماشینهایی که با نرم‌افزار کار می‌کنند و غیره اعطا می‌شود.

بدون بررسی اهداف اصلی در ثبت یک اختراع، نمی‌توان جواب این سؤال را که، آیا نیازی به ثبت یک اختراع هست یا خیر داد. تنها آماده‌سازی و تکمیل تقاضای ثبت اختراع حدود ۳۰۰۰ الی ۲۵۰۰۰ دلار هزینه دربردارد و پی‌گیری آن در اداره ثبت اختراع حدود ۱ الی ۳ سال طول می‌کشد و هر سال حدود ۶۰۰۰-۱۰۰۰ دلار هزینه در برخواهد داشت. نهایتاً، اعتبار یک ثبت

اختراع بسته به موفقیت در تجاری کردن آن اختراع است و اینکه چگونه آن ثبت اختراع از محصولات نهایی محافظت می‌نماید. بسیاری از تقاضاهای ثبت اختراع زمانی که در حد یک خیال یا نمونه است ارائه می‌شوند.

یک تقاضای ثبت به‌عنوان یک نیاز جنبه‌های مختلف اختراع را با توجه به پیشرفت فناوری در طول ۲۰ سال بعدی بایستی پیش‌بینی نماید. چنانچه هدف، حذف رقابسی باشد که می‌خواهند با حیلۀ نسبت به موقعیت اختراع پیش‌دستی نمایند، برای تبدیل آنها به یک شریک

چنانچه مخترع نتیجه کار خود را

به‌صورت چکیده یا پوستر در یک سمینار

با مستمعان آزاد یا در یک همایش علمی

یا گروه علمی با حضور آزاد ارائه نماید.

اختراع در یک سوءاستفاده بالقوه

قرار خواهد گرفت

تجاری. هرچه تقاضای ثبت اختراع بهتر باشد شانس موفقیت نیز افزایش می‌یابد.

برای جلوگیری از سوءاستفاده از اختراع، بهتر است که با تکمیل فرم تقاضای ثبت در یک اداره ثبت، پرونده تشکیل داده شود. در صورت موفقیت در به‌دست آوردن اعطای ثبت اختراع، این حق انحصاری به صاحب اختراع داده می‌شود که بتواند اختراع خود را بسازد، بفروشد یا استفاده نماید و دیگران را از این حقوق محروم نماید. اگرچه دولت برای اجرای حقوق ثبت اختراع اقدامی نکرده است لیکن تشکیل پرونده‌های حقوقی در دادگاهها راهی است که صاحب اختراع برای کسب موقعیت ثبت اختراع خود می‌تواند استفاده نماید. در صورت عدم تمایل به ارائه تقاضای ثبت، شاید راههای دیگری موجود باشد که بتوان از ثبت اختراع شما توسط دیگران تا حدودی جلوگیری نمود. این راهها در زیر آمده است:

الف) جلوگیری از ثبت توسط دیگران از طریق انتشار زودرس، ارائه چکیده یا پوستر، ارائه سمینار و مستدسازی محتوای مقاله (با ویدئو) در صورت وجود قانون دوران شایستگی (grace period).

ب) تکمیل یک تقاضای ثبت موقت جهت حفظ حقوق ثبت اختراع برای یک مدت کوتاه. این اسناد معمولاً اطلاعات کمتری در مقایسه با ثبت اصلی لازم دارد و می‌توان آنها را به‌عنوان پیش‌نویس نسخه علمی ارائه نمود؛ به عبارت دیگر این اطلاعات می‌تواند در هر دو صورت یعنی شرح اختراع یا ارائه کلمات کلیدی کمتری نسبت به تقاضای اصلی باشد.

چنانچه شرکتی تمایل به سرمایه‌گذاری برای تجاری کردن نتیجه یک اختراع داشته باشد، در بعضی مواقع برای اطمینان از موفقیت اقتصادی تقاضای حقوق کامل برای تجاری کردن اختراع را خواهد کرد. در این مواقع، مخترع آزاد است که از بین فروش اختراع یا واگذاری لیسانس یکی را انتخاب نماید. در واگذاری لیسانس استفاده از اختراع، می‌توان این حق استفاده را به صورت انحصاری یا غیرانحصاری، پرداخت حق انحصار، واگذاری سالانه، واگذاری درازمدت یا حق الامتیاز

(Royalty) مورد مذاکره قرار داد. در مواردی که شرکتهای دارای یک بخش از بازار مطمئن است و دارای رقابت نسبتاً کمی است ثبت اختراع ممکن است لزومی نداشته باشد و مخترع لازم است که در خصوص انتقال فناوری به شرکتهای اقدام نماید. در بعضی مواقع که اختراع دارای مزایای تجاری است، می توان آن را به عنوان راز تجارت (Trade Secret) حفظ نمود. راز تجارت را نیز می توان تحت لیسانس قرار داد. در این خصوص تجاری کردن اختراع از طریق انحصار لازم است که به تعداد کمتری افشا شود و در این واگذاری معمولاً قرارداد شرح محرمانه (Confidential Disclosure Agreement) قبل از مذاکره با شرکتهای جهت حفظ موارد محرمانه اختراع به امضای طرفین می رسد.

ثبت اختراع را در چه زمانی و چگونه به ثبت رسانیم

به مخترعان توصیه می شود از افشای اختراع خود به عموم مردم خودداری نمایند. البته دوستان نزدیک و خویشاوندان در گروه عموم مردم قرار نمی گیرند، لیکن این موضوع که دوستان و آشنایان در کجا کار می کنند ممکن است برای افشای اختراع مهم باشد. چنانچه اختراع کار ارزشمندی باشد، باید در تمام موارد شرط احتیاط را حفظ نمود.

چنانچه مخترع نتیجه کار خود را به صورت چکیده یا پوستر در یک سمینار با مستمعان آزاد یا در یک همایش علمی یا گروه علمی با حضور آزاد ارائه نماید، اختراع در یک سوءاستفاده بالقوه قرار خواهد گرفت. در صورت عدم وجود قانون دوران شایستگی، مخترع حتی در دادگاه نیز نمی تواند استفاده کنندگان از اطلاعات را تحت تعقیب قرار دهد. ارزش بالای اختراع باعث می شود که شرکتهای انحصاری، نیاز به انحصاری کردن آن در تمام دنیا داشته باشند و چنانچه شما اختراع خود را قبلاً افشا کرده باشید، نمی توانید حق انحصار جهانی را به دست آورند. در صورت تشکیل پرونده بر علیه افشای اختراع در دادگاه یا اداره مالکیت فکری، وجود دست نویسها، نوار، عکس، اسلاید، تصویر اسلاید و غیره، از اهمیت قابل ملاحظه ای برخوردار است. در نتیجه، مخترعی که بر

در صورت موفقیت در به دست آوردن اعطای ثبت اختراع، این حق انحصاری به صاحب اختراع داده می شود که بتواند اختراع خود را بسازد، بفروشد یا استفاده نماید و دیگران را از این حقوق محروم نماید

ارزش بالای اختراع خود باور دارد، بایستی جانب احتیاط را از جهت افشای اختراع خود را نگهدارد. در صورت نیاز به مذاکره با شرکتهای تولیدی یا بازرگانی لازم است که قبلاً قرارداد افشای محرمانه را امضا نماید.

به مجرد اطمینان کامل (یا نسبی) از اختراع و نحوه استفاده از آن، اقدام برای ثبت ضروری است. در این فاصله لازم است که مخترع از یادداشتهای خود، گزارشهای آزمایشگاه و طراحیها محافظت نماید. این مدارک لازم است توسط شاهدی که بتواند در صورت لزوم برای صحت آنها سوگند یاد نماید بازرسی شود و برای اثبات مخترع اول ضروری به نظر می رسد.

یک تقاضای ثبت اختراع، معمولاً دارای زمینه، خلاصه، توضیح شکلهای، شرح کامل مثالها، ادعاها و چکیده می باشد. هر یک از قسمتهای تقاضانامه ثبت اختراع به شرح زیر می باشد:

زمینه: موضوع قرار دادن اختراع در یک رشته فناوری در این قسمت قرار می گیرد. هر گونه شرح غیرواقع یا نتیجه گیری اسنادی که از کارهای علمی قبل مشاهده شود بر علیه مخترع استفاده خواهد شد. در نتیجه این بخش دارای اهمیت حقوقی اختراع است.

خلاصه: این بخش بیشتر شبیه به یک چکیده یا خلاصه علمی است، لیکن با پرداختن به محدوده استفاده تجاری، بیشتر قابل مقایسه با یک مقاله علمی است.

توضیح شکلهای یا نقشه ها: این بخش شبیه به شرح شکلهای است با این تفاوت که مطالب بیشتری در شکلهای نقشه های ثبت اختراع تشریح می شود. در صورت عدم وجود نقشه، این قسمت تکمیل نخواهد شد.

نشود تا رقابت کنندگان راهی برای حرکت در جهت قلمرو اختراع نیابند.

هر چند مخترعان خود می‌توانند راساً جهت تشکیل پرونده ثبت اختراع اقدام نمایند لیکن این کار به هیچ عنوان توصیه نمی‌شود. زیرا همان‌طور که در بند قبلی توضیح داده شد، اسناد ثبت اختراع، اسناد حقوقی هستند و چنانچه با عبارتهای قوی و مطمئن تهیه نشوند، احتمال از دست دادن کل حقوق اختراع، وجود دارد و این یک تفاوت اصلی ثبت اختراع با یک مقاله علمی است. به همین ترتیب چنانچه اشتباهی در اداره ثبت اختراع نیز رخ دهد، منجر به از دست دادن حقوق مخترع می‌شود.

به‌منظور کاهش ریسک از دست دادن حقوق یک اختراع توصیه شده است که مخترعان یا به کلای ثبت اختراع یا به کارشناسان ثبت اختراع مراجعه نمایند. وکلای ثبت اختراع وکلایی هستند که تجربه و کالت همراه با زمینه علوم دارند و کارشناسان اختراع افرادی با زمینه علمی و دارای تجربه در فرایند ثبت اختراع هستند. در مواقعی که مخترع نیاز به مراجعه به یکی از دو مورد بالا را داشته باشد توصیه می‌شود که ابتدا خود را ارزیابی نماید. چنانچه مخترع در خصوص رشته فناوری خود، اطلاعات کافی ندارد، بهتر است که از کارشناسان ثبت اختراع استفاده نمایند و چنانچه احتمال سوءاستفاده رقابت کنندگان می‌رود و مخترع پیش‌بینی می‌نماید که بایستی در آینده با این رقابت کنندگان مبارزه نماید، بهتر است که از وکلای ثبت اختراع استفاده کند.

راهبرد ثبت اختراع

فعالیتی که مخترع همراه با متخصصان ثبت اختراع برای رسیدن به نیازهای تجاری و اهداف خود پس از در نظر گرفتن موارد زیر انجام می‌دهد راهبرد اختراع محسوب می‌شود:

- ♦ نیازهای تجاری و علمی مورد نیاز برای انتشار فناوری در یک روش غیرمحرمانه به سرمایه‌گذاران، محققان و شریکان بالقوه حقوقی
- ♦ زمان موردنیاز در به‌دست آوردن هر یک از جنبه‌های مختلف اختراع

اسناد ثبت اختراع، اسناد حقوقی هستند و چنانچه با عبارتهای قوی و مطمئن تهیه نشوند احتمال از دست دادن کل حقوق اختراع وجود دارد و این یک تفاوت اصلی ثبت اختراع با یک مقاله علمی است

شرح کامل: این بخش یکی از دو بخش مهم اسناد ثبت است (بخش دوم بخش ادعاها است). این بخش باید:

الف) اختراع را در رشته‌ای از فناوری قرار دهد که نوآوری و غیر آشکار بودن آن را ارائه نماید.

ب) عبارتهای استفاده‌شده در ادعا را به شکل واضح تری تشریح نماید با این تصور که حتی بتواند این عبارتها را ۱۰ الی ۱۵ سال دیگر در دادگاه تشریح نماید.

ج) جوانب مختلف اختراع را به وضوح توضیح دهد.

د) روشهای مختلف استفاده از اختراع را در حال و آینده بیان نماید.

مثالها: این بخش بیشتر شبیه به مواد و روشها، نتایج، بحث و بررسی و منابع در مقالات علمی است. بدین ترتیب که اصطلاحات استفاده‌شده در این مثالها با تعاریفی که در بخش توضیح کامل اختراع آمده مرتبط می‌باشد. مطالب بخش مثالها بایستی به نحوی ارائه شوند که احتمال ابهام و محدودیت در آنها وجود نداشته باشد و همچنین مطالب آن نباید برخلاف نوآوری بودن و غیر آشکار بودن آن که در تقاضای ثبت آمده است، باشد.

ادعاها: مهم‌ترین بخش یک تقاضای ثبت، اختراع می‌باشد که در آن با استفاده از کلمات مناسب، محدوده قانونی اختراع را توصیف می‌نماید. ادعاها ثبت اختراع که از سوی ممتحن ثبت اختراع تأیید می‌شود، محدوده محافظت تجاری از اختراع را در فرایند ثبت اختراع تعیین می‌کند؛ همانند یک تور ماهی‌گیری بایستی عبارتهای (گره‌های) استفاده‌شده در ادعاها یا در تقاضای ثبت اختراع، سبک یا محدوده آن به‌طور مشخص تعریف

منظور کنند. با توجه به ظهور اینترنت در تمامی کشورها از این وسیله بیشتر برای به دست آوردن ثبت اختراعات استفاده نمایند و در مقایسه با مقالات علمی مدارک این ثبت اختراعات بیشتر مورد استفاده به نظر می‌رسد. در تهیه و تکمیل تقاضاهای ثبت اختراع جانب احتیاط را رعایت کرده و از متخصصان و وکلای مجرب جهت ثبت اختراع خود استفاده نمایند.

منابع

1. "Basic Facts about Patent cooperation Treaty (PCT) WIPO publication No.433(E),2002, pp.12.

2. Bijlani, S.K. The role of the intellectual property system in promoting appropriate innovation policy and support services. WIPO Asian Regional Workshop on technology management and commercialization of inventions and research results April 22 to 25, 2002. Tehran. IR IRAN.

3. Greene, L.M. Inventorship: The art of innovation. John Wiley & Sons, Ltd. April 2001.

4. Rackette, K. Strategy for protecting IRPS related to inventions and research results: what, when, where and how? WIPO Asian Regional Workshop on technology management and commercialization of inventions and research results April 22 to 25, 2002. Tehran. IR IRAN.

پی‌نوشت

1. WIPO: World Intellectual Property Organization. www.wipo.int.

♦ زمان مورد نیاز برای تجاری کردن جنبه‌های مختلف اختراع
♦ فعالیت اقتصادی مورد نیاز برای کسب سرمایه اولیه و سرمایه‌های بعدی
♦ فعالیتهای اقتصادی و علمی رقا
♦ ملاحظات اقتصادی مورد نیاز برای حفظ مزیت تجاری و انحصاری فناوری
این ملاحظات اقتصادی و تجاری با حداقل ملاحظات ثبت اختراع زیر قابل موازنه می‌باشد:

♦ انتشار و افشای غیرمحرمانه اطلاعات ثبت اختراع باعث جلوگیری از ثبت اختراع می‌شود
♦ معمولاً ثبت اختراع برای ۲۰ سال از تاریخ تکمیل اولین تقاضا اعطا می‌شود و یا اینکه برای این مدت قابل تمدید است

♦ بر اساس قوانین، تقاضای ثبت اختراع باید دارای عبارتهای روشن، کامل و صحیح باشد، به طوری که اشخاص با دانش عمومی در آن رشته بتوانند اختراع را تجربه نمایند.

در پایان، پتانسیه مخترع، نیازی به اعلام اختراع خود نداشته باشد و رقیبی نیز در کار نباشد بهتر است که ثبت اختراع خود را تا زمان عرضه محصول به بازار به تأخیر اندازد. این کار سبب می‌شود تا مخترع از کل محدوده زمانی اختراع ثبت شده خود استفاده نماید. در حالی که مخترع نیاز به اعلام اختراع خود برای جذب سرمایه داشته باشد یا اینکه با رقبای علمی یا تجاری روبرو باشد، توصیه می‌شود تا هر چه سریع‌تر نسبت به ثبت اختراع خود اقدام نماید.

نتیجه‌گیری

با بروز پدیده تجارت جهانی و همگانی شدن استفاده از اطلاعات برای همه، تمامی کشورها می‌توانند از این اطلاعات در جهت رونق اقتصادی خود استفاده کنند و اقتصاد خود را پایدار نمایند.

دولتها باید نقش تحقیقات را در اقتصاد پایدار بپذیرند و تحقیقات را جهت‌دار کنند. همچنین با بررسیهای دقیق ثبت اختراعات، از روند پیشرفت علم و فناوری در آینده، اطلاع حاصل نموده و آن را برای تحقیقات آینده خود